

Korupcijos prevencija

Rimantė Stašaitienė

Lietuvos mokslo tarybos Mokslo fondo

ES struktūrinės paramos koordinavimo skyriaus tyrėja



Lietuvos
mokslo
taryba



Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Pagrindiniai Lietuvos kovos su korupcija ir korupcijos prevencijos teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas

- nustato pagrindinius korupcijos prevencijos principus, tikslus ir uždavinius valstybės tarnyboje ir privačiajame sektoriuje, korupcijos prevencijos priemonės ir jų teisinius pagrindus, korupcijos prevencijos subjektus bei jų teises ir pareigas korupcijos prevencijos srityje.

2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas

- nurodo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų požymius. Pagrindinės išminėtų veikų yra kyšininkavimas, prekyba poveikiu, papirkimas, piktnaudžiavimas, neteisėtas teisių į daiktą įregistravimas ir tarnybos pareigų neatlikimas.



Korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų ir sukčiavimo sąvokos

Kyšininkavimas

- tam tikros naudos siūlymas, žadėjimas, davimas, priėmimas ar reikalavimas, skatinantis atlikti nelegalų, neetišką ar pasitikėjimą griaunantį veiksma (BK 225 str.).

Sukčiavimas

- svetimo turto arba turtinės teisės įgijimas, turtinės prievolės išvengimas arba jos panaikinimas apgaulės būdu (BK 182 str.).

Papirkimas

- tiesioginis arba netiesioginis pasiūlymas, pažadas duoti kyšį arba jau duotas kyšis valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui už pageidaujamą teisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, arba tarpininkui siekdamas tų pačių rezultatų (BK 227 str.).



Korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų ir sukčiavimo sąvokos

Kreditinis sukčiavimas

- apgaule gautas kreditas, paskola, subsidija, laidavimo ar banko garantijos raštai arba kitus kreditinius įsipareigojimus (apgaule gauta ES parama) (BK 207 str.).

Apgaulingas/aplaidus apskaitos tvarkymas

- apgaulingai ar aplaidžiai tvarkoma buhalterinė apskaita (BK 222 str., 223 str.).

Piktnaudžiavimas

- Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, piktnaudžiavęs tarnybine padėtimi arba viršijęs įgaliojimus, jeigu dėl to didelės žalos patyrė valstybė, tarptautinė viešoji organizacija, juridinis ar fizinis asmuo (BK 228 str.).



Korupcijos prevencijos priemonės

Korupcijos prevencijos priemonės:

- 1) **korupcijos rizikos analizė** (ją atlieka STT; įstaiga tik atlieka korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą);
- 2) **kovos su korupcija programos** (įstaigos rengia savo kovos su korupcija programą);
- 3) **teisės aktuose įtvirtinto ar teisės aktų projektais numatomo teisinio reguliavimo poveikio korupcijos mastui vertinimas** (teisės aktų ar jų projektų antikorporacinis vertinimas) (atlieka taip pat ir įstaiga savo kompetencijos ribose);
- 4) **informacijos apie asmenį**, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, arba apie asmenį, kurį į pareigas Europos Sąjungos ar tarptautinėse institucijose teikia Lietuvos Respublika, **pateikimas** (privaloma valstybės ir savivaldybės įstaigoms);



Korupcijos prevencijos priemonės

- 5) **informacijos pateikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams** (privaloma valstybės ir savivaldybės įstaigoms): Valstybės tarnautojų registrui pateikiama informacija apie valstybės tarnautojus, kurie įsiteisėjusiu galutiniu teismo nuosprendžiu yra pripažinti padarę korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, taip pat patraukti administracinę ar drausminę atsakomybę už sunkius tarnybinius nusizengimus, susijusius su Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimu, padarytus siekiant gauti neteisėtų pajamų ar privilegijų sau ar kitiems asmenims. Juridinių asmenų registrui pateikiama informacija apie juridinius asmenis, kurie įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu yra pripažinti padarę korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas arba kurių darbuotojas ar įgaliotas atstovas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu yra pripažintas padaręs korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas veikdamas juridinio asmens naudai arba jo interesais;
- 6) **visuomenės švietimas ir informavimas** (privaloma – švietimo įstaigoms, kitos įstaigos - teikia gyventojams informaciją apie savo veiklą kovojant su korupcija);
- 7) **nustatytų korupcijos atvejų paviėšinimas**;
- 8) kitos įstatymų nustatytos korupcijos prevencijos priemonės.



Korupcijos rizikos veiksniai

Korupcijos rizikos veiksniai:

- 1) **išoriniai ir sisteminiai** rizikos veiksniai (veiksniai, kurių institucija nekontroliuoja, bet turėtų apie juos žinoti);
- 2) **vidiniai** (organizaciniai, instituciniai) rizikos veiksniai (veiksniai, kuriuos institucija ir sektorius kontroliuoja, kurie yra institucijos ar sektoriaus veiklos, tokios, kaip gero valdymo taisyklės ir politika, valdymas, sprendimų priėmimas, operacijų atlikimo gairės ir kitos vidinės taisyklės, įgalinančios organizaciją įgyvendinti savo tikslus, misiją ir uždavinius);
- 3) **individualūs rizikos veiksniai** (veiksniai, kurie motyvuoja valstybės tarnautojus ar kitus susijusius asmenis imtis korupcinių ar neetiškų veiksmų);
- 4) **darbo proceso rizikos veiksniai** (veiksniai, kurie kyla dėl darbo procedūrų ir procesų institucijose).



Korupcijos prevencija

Korupcijos prevencija – korupcijos priežasčių, sąlygų atskleidimas ir šalinimas sudarant bei įgyvendinant atitinkamų priemonių sistemą, taip pat poveikis asmenims siekiant atgrasinti nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo.

Korupcijos prevencijos tikslas – užkirsti kelią korupcijos atsiradimui ir plėtrai.

Ką mes galime padaryti, vykdant korupcijos prevenciją:

- Nulinė tolerancija korupcijai
- Sukurti korupcijai atsparią aplinką
- Būti atsakingu:
 - nedalyvauti korupcinėje veikloje
 - pranešti apie įtariamus korupcijos atvejus



Galimybė pranešti apie įtariamus korupcijos atvejus

Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo apie jam žinomą korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką privalo pranešti Specialiųjų tyrimų tarnybai, Lietuvos Respublikos prokuratūrai arba ikiteisminio tyrimo įstaigai. Šios įstaigos užtikrins tokio asmens duomenų konfidencialumą ir anonimiškumą.

- Specialiųjų tyrimų tarnybai, interneto svetainėse
<http://www.esinvesticijos.lt/lt/pranesimai-ir-korupcija> arba www.stt.lt.

Vykdamas ES struktūrinę paramą gaunančius projektus galima pranešti tiesiogiai Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF):

internetu svetainėje https://ec.europa.eu/anti-fraud/contacts/fraud-reporting-form_en arba raštu European Commission, European Anti-Fraud Office (OLAF), 1049 Brussels, Belgium.



AČIŪ UŽ DĖMESĮ

